

Дмитро Васильович Лук'янов,

Інеса Анатоліївна Шуміло,

Марія Олександрівна Лукань

Кафедра міжнародного приватного права

та порівняльного правознавства

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Харків, Україна

КОЛІЗІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПАДКУВАННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

Анотація Спадкування є одним із правових засобів які забезпечують ефективну реалізацію авторських прав, тому захист інтересів спадкодавців та їхніх правонаступників у справах транскордонного характеру є важливим завданням міжнародного приватного права. Сучасні національні системи спадкового та авторського права функціонують незалежно. Внаслідок впливу економічних, політичних та соціокультурних факторів уніфікація матеріально-правових норм цих галузей малоймовірна, тому колізійний метод регулювання залишається панівним у цій сфері. У статті висвітлені основні проблеми колізійного регулювання транскордонного спадкування авторських прав та запропоновані підходи до їх подолання. Автори приділяють увагу таким питанням як: форми прояву іноземного елемента у відносинах спадкування авторських прав; проблемам розмежування інтелектуального та спадкового статутів; особливостям застосування колізійної прив'язки «закон країни захисту»; принципу територіальності та деяким іншим. На основі проведеного аналізу, робиться висновок, що підпорядкування ключових питань спадкування авторських прав колізійним правилам інтелектуального статуту поширює на ці відносини принцип територіальності та потребу у їх мультинаціональному захисті. У статті підтримується думка науковців, які піддають критиці концепцію територіальності у питаннях охорони авторських прав, доводять її неефективність. Наприкінці роботи висловлюється думка про те, що інструментарій міжнародного приватного права дозволяє використати гнучкі підходи і не ставити знак рівності між авторським правом, що більше пов'язане з персональним статусом, та правами промислової власності, спрямованими на досягнення комерційних інтересів. Більшої гнучкості пропонується досягнути за рахунок деталізації обсягів колізійних норм та встановлення системи колізійних прив'язок, які дозволять обрати право, яке більше пов'язане з обставинами справи.

Ключові слова: міжнародне приватне право, спадковий статут, інтелектуальний статут, *lex loci protectionis*, територіальність.

Dmytro V. Lukianov, Inesa A. Shumilo, Mariia O. Lukan
Department of International Private Law and Comparative Law
Yaroslav Mudryi National Law University
Kharkiv, Ukraine

CONFLICT OF LAW REGULATION IN CROSS-BORDER COPYRIGHT INHERITANCE

Abstract. *Inheritance is one of the legal means that ensure the effective implementation of copyright, therefore the protection of the interests of testators and their successors in cross-border matters is an important task of international private law. Modern national systems of inheritance and copyright operate independently. Due to the influence of economic, political and socio-cultural factors, the unification of substantive law of these industries is unlikely, so the conflict of law method of regulation remains dominant in this area. The paper highlights the main problems of conflict of law regulation of cross-border copyright inheritance and offers approaches to overcoming them. The authors address such issues as forms of manifestation of a foreign element in the relations of copyright inheritance; problems of distinguishing between intellectual and inheritance statutes; features of the application of the point of contact *lex loci protectionis*; the principle of territoriality, etc. Based on the analysis, it is concluded that the subordination of key issues of copyright inheritance to the conflict rules of the intellectual statute extends the principle of territoriality to these relations and necessitates multinational protection of these relations. The paper supports the opinion of scholars who criticise the concept of territoriality in matters of copyright protection, proving its ineffectiveness. Ultimately, the authors suggest that the tools of private international law allow for flexible approaches and do not equate copyright, which is more related to personal status, and industrial property rights, aimed at achieving commercial interests. It is proposed to achieve greater flexibility by detailing the scope of the conflict of law rules and establishing a system of conflict bindings, which will allow to choose the law that is more related to the circumstances of the case.*

Keywords: international private law, inheritance statute, intellectual statute, *lex loci protectionis*, territoriality.

ВСТУП

Стрімкий розвиток комунікаційних технологій, свобода руху товарів та послуг кардинально змінюють форми створення та використання результатів інтелектуальної діяльності людини. В країнах ЄС, США, Японії та Південній Кореї прибутковість так званих інтелектуально-витратних галузей зростає швидкими темпами і сьогодні саме вони становлять основну частину зовнішньої торгівлі цих країн [1], тому окремі держави та міжнародна спільнота в цілому мають докладати зусиль для стимулювання творчої діяльності і створення правових умов ефективною реалізації і захисту інтелектуальних прав громадян.

Одним із правових засобів, які забезпечують ефективну реалізацію цих прав є можливість передати авторські права у спадок нащадкам і мати впевненість у захищеності своїх немайнових і виключних прав *mortis causa*. Але забезпечи-

ти високий рівень гарантій в епоху глобалізації і технологічних революцій досить складно, особливо враховуючи нематеріальність авторських прав, яка детермінує безліч складних юридичних питань. Сьогодні головну роль у захисті авторських прав відіграє система міжнародних угод, які адмініструє Всесвітня організація інтелектуальної власності. Встановлені міжнародними договорами норми та стандарти в цілому створюють умови для транскордонного обміну результатами творчої діяльності, але вони не долають так званого *територіального характеру* прав інтелектуальної власності. Міжнародні угоди спроможні лише мінімізувати негативні наслідки територіального характеру інтелектуальних прав: забезпечити доступ іноземців до національно-правових систем охорони, гарантувати мінімальні стандарти захисту, скоротити матеріальні або часові витрати в ході оформлення прав у декількох країнах тощо [2]. При цьому національно-правові системи охорони авторських прав функціонують незалежно одна від одної, а внутрішнє законодавство країн містить концептуальні відмінності. Так само незалежно функціонують і національні системи спадкового права, яке є однією з найбільш консервативних галузей приватного права і зазнає значного впливу соціокультурних, соціально-економічних і релігійних факторів, тому уніфікація у цій сфері малоймовірна у найближчий час. Неготовність переважної більшості країн до уніфікації та гармонізації спадкового права яскраво ілюструє стан приєднання до Гаазької конвенції про право, застосовне до спадкування майна померлих осіб від 1 серпня 1989 року, яку на даний момент підписали лише чотири держави світу – Аргентина, Нідерланди, Люксембург та Швейцарія, а ратифікували тільки Нідерланди¹.

Коли на практиці виникає питання спадкування авторських прав за кордоном, ми стикаємося з перетинанням таких складних за своєю природою правовідносин як спадкове та авторське право, а також з наявністю у їх фактичному складі іноземного елемента. У подібних ситуаціях подолати лабіринти різноманітних правових систем і складних колізійних проблем неможливо без попереднього аналізу таких фундаментальних питань як множинність статутів, територіальний характер інтелектуальних прав, кваліфікація колізійних норм тощо.

Проблема транскордонного спадкування авторських прав, як і прав інтелектуальної власності в цілому, не була предметом комплексних досліджень вітчизняних та іноземних правників. Окремі аспекти цієї теми досліджувалися у роботах провідних українських вчених А. Довгерта [2], О. Орлюк [3], на дисертаційному рівні певні питання вивчалися у роботах О. Кармаза [4], С. Бутнік-Сіверського [5], Є. Бельтюкової [6] та ін. Серед сучасних іноземних дослідників

¹ Офіційний сайт Гаазької конференції з міжнародного приватного права. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=62> (дата звернення: 21.12.2019).

Official site of the Hague Conference on Private International Law. Retrieved from <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=62>

слід назвати П. Голдштейна та Б. Хугенхольца [7], групу фахівців Інституту порівняльного та міжнародного приватного права Макса Планка, очолювану проф. Ю. Базедовим [8], серед яких А. Дутта, М. Форнайзер, А. Кур та ін., і російських науковців В. Дозорцева [9], С. Крупко [10], О. Луткову [11]. Зазначені дослідження в основному сконцентровані на міжнародно-правовому регулюванні авторських прав та авторсько-правовому регулюванні в окремих державах, поодинокі роботи у сфері міжнародного спадкового права мають загально теоретичне, регіональне або компаративне спрямування, проте проблеми вибору належного до застосування права стосовно окреслених вище відносин в них майже не розглядалися.

Мета даної статті полягає у висвітленні основних проблем колізійного регулювання транскордонного спадкування авторських прав на національному та міжнародному рівнях та у спробі визначити найбільш ефективні підходи до їх подолання з позицій *de lege ferenda*.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Загальнометодологічну основу даного дослідження становив діалектико-матеріалістичний метод наукового пізнання, який дозволив дослідити колізійно-правове регулювання транскордонного спадкування авторських прав у його нерозривному зв'язку з іншими правовими інститутами, спираючись на судову практику різних країн. У роботі використовувались загальнонаукові методи дослідження, такі як аналіз і синтез доктринальних, нормативних та правозастосовних матеріалів; систематизація наукових та практичних підходів до проблем, що вивчалися; структурно-функціональний підхід до з'ясування особливостей форм правового регулювання транскордонних спадкових відносин. Порівняльному аналізу були піддані зіставні за сферою регулювання норми міжнародних угод, акти законодавства окремих держав та Європейського Союзу, рішення національних судів у тотожних справах, а також колізійні принципи недержавних регуляторів, виявлені типові та унікальні підходи до правового регулювання транскордонного спадкування авторських прав, визначені тенденції нормотворчості у цій сфері.

Застосовувалися спеціально-юридичні методи пізнання. Зокрема, історико-правовий метод був задіяний при вивченні еволюції наукових концепцій авторського права та принципу територіального захисту прав інтелектуальної власності; метод системного тлумачення правових норм – при виявленні особливостей інтелектуального та спадкового статутів в міжнародному приватному праві, текстуальному аналізі обсягів та прив'язок колізійних норм, що регулюють вибір належного до застосування права у спадкових відносинах та відносинах інтелектуальної власності, ускладнених іноземним елементом. З метою узагальнення результатів сучасних наукових досягнень були проаналізовані роботи українських та іноземних науковців, особливу увагу приділено актуаль-

ним дисертаційним дослідженням, присвяченим проблемам колізійного регулювання спадкових відносин та права інтелектуальної власності українських правничих шкіл. Досліджені твори авторського колективу Інституту порівняльного та міжнародного приватного права Макса Планка, присвячені проблемам права інтелектуальної власності в умовах глобалізації та експертні висновки щодо проектів законодавчих актів ЄС з уніфікації спадкового та деліктного права; монографія професора Стенфордського університету Пола Голдштейна та радника Європейської комісії з прав інтелектуальної власності, професора Амстердамського університету Бернта Хугенгольца, присвячена сучасним проблемам матеріально-правового та колізійного регулювання міжнародного авторського права, зокрема питанням подолання проблем захисту авторського права, зумовлених збереженням жорсткого територіального підходу. В роботі приділено значну увагу аналізу нормативних актів іноземних держав, серед яких США, Німеччина, Велика Британія, Канада, Франція, Італія та ін. Вирішальне значення для розкриття теми мало дослідження нормативних актів ЄС, зокрема, Регламенту ЄС № 650/2012 від 4 липня 2012 року «Про компетенцію, застосовне право, визнання і виконання рішень, прийняття і виконання автентичних документів з питань спадкування, а також про створення Європейського свідоцтва про спадкування» (Рим IV)¹ та Регламент ЄС № 864/2007 від 11 липня 2007 року «Щодо права, яке підлягає застосуванню до позадоговірних зобов'язань» (Рим II)².

Не торкаючись фундаментальних аспектів реформи міжнародного авторського права, у статті приділено увагу таким питанням як: форми прояву іноземного елементу у відносинах спадкування авторських прав; проблемам розмежування інтелектуального та спадкового статутів; особливостям застосування колізійної прив'язки «закон країни захисту»; перспективам послаблення принципу територіальності при врегулюванні відносин транскордонного спадкуванні авторських прав та деяким іншим. Слід також зазначити, що формат даної статті не дозволяє охарактеризувати усі проблеми, які виникають у цій

¹ Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. Official Journal L201. 2012. P.107–134 P. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/650/oj> (дата звернення: 28.03.2020).

Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. (2012, July). URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/650/oj>.

² Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2007:199:TOC> (дата звернення: 28.03.2020).

Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). (2007, July). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2007:199:TOC>

сфері, тому дослідження стосується спадкування лише авторських прав, що не вимагають реєстрації або дотримання інших формальностей.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Спадкування прав інтелектуальної власності формувалося протягом більш ніж тріста років. Правники XVIII та XIX століття вважали суб'єктивне право на літературні та художні твори речовим правом, і у такому ж вигляді воно переходило до спадкоємців. Спадкоємці мали можливість розпоряджатися твором з тією ж свободою, що і автор: перевидавати, уступати іншій особі, вносити зміни, вилучати тощо. Свобода спадкоємця могла бути обмежена заповітом та деякими імперативними нормами цивільного законодавства [12]. Новий порядок спадкування починає складатися лише на початку XX століття, коли поступово формується теорія виключних прав і теорія моральних прав. До кінця минулого століття спори, пов'язані із транскордонним спадкуванням авторських прав, були поодинокими, але в умовах розвитку технологічного середовища, зростаючого попиту на інтелектуально-містку продукцію, з появою нових форм оборотоздатності, виключні права авторів стали розглядатися як високоприбуткові активи.

Стабільна прибутковість комерційного використання авторських прав та наявність правових механізмів захисту зумовили збільшення кількості судових спорів і справ у нотаріальній та адвокатській практиці, адже спадкоємці відомих митців активно відстоюють свої права в усьому світі. До сьогоднішнього дня у судах США розглядаються справи щодо спадкування авторських прав на пісню-привітання «*Happy Birthday to You*», яка приносить понад \$2 млн роялті на рік [13]. Продовжуються судові провадження у справах спадкоємців всесвітньо відомих геніїв живопису, оскільки авторські права на твори Пабло Пікассо спливають у 2043 році, Анрі Матіса – у 2024 р., Огюста Ренуара (на роботи створені у співавторстві з іспанським скульптором Річардом Гіно) у 2043 р. В Україні також з'являється чимало справ, пов'язаних із спадкуванням авторських прав та їх захистом з боку спадкоємців як в межах країни, так в іноземних юрисдикціях. Серед найбільш резонансних можна назвати справу про копіювання без дозволу спадкоємців картини «Щур у дорозі» видатної української художниці Марії Приймаченко. Точна копія фрагментів цієї картини була розміщена на фюзеляжі літака авіакомпанії FinAir як дизайнерська робота фінської компанії «Marimekko», що стало підставою звернення до суду [14]. Не менш відомим є прецедент із відтворенням американським художником Дж. Кунсом версії фарфорової статуетки «Балерина, яка сидить» української майстрині Оксани Жникруп в інсталяції перед Рокфеллер-Центром у Нью-Йорку без посилання на ім'я автора оригінальної роботи [15]. В обох випадках права спадкоємців були захищені і відновлені особисті немайнові права авторок. Але, здебільшого, спадкоємці не володіють інформацією про порушення їхніх прав

за кордоном, або не мають можливості захистити їх належним чином внаслідок складності процедур, розбіжностей та прогалів у законодавстві країн, неврегульованих форм експлуатації авторських прав у цифровому середовищі та з інших причин.

Особливістю спадкування авторських прав є те, що його об'єктом є сукупність прав на об'єкт, а не сам об'єкт. За загальним правилом континентальної правової традиції, переходять у спадщину лише майнові (виключні) права авторів – право на використання твору та на дозвіл або заборону використання твору. Немайнові права автора є невідчужуваними і не переходять у спадщину, але спадкоємці мають право захищати авторство на твір від посягань, що можуть завдати шкоди честі та репутації автора. Сьогодні особливого значення набуває гарантування авторам та їхнім спадкоємцям виключного права надавати дозвіл на будь-яке розповсюдження творів серед широкої публіки через дротові або недротові засоби зв'язку, захищати право на недоторканість та цілісність творів, розміщених в мережі Інтернет.

2.1. Основні підходи до розв'язання проблеми множинності статутів у відносинах транскордонного спадкування авторських прав

Транскордонне спадкування авторських прав є окремим видом міжнародного спадкування. У доктрині міжнародного приватного права сутність міжнародного спадкування розглядається як акт правонаступництва, що перетинає територіальні кордони двох правопорядків. У роботі української дослідниці Є. Фурса міститься детальне визначення міжнародного спадкування, як «комплексу правовідносин з іноземним елементом, які виникають у разі переходу прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця) до інших осіб (спадкоємців) та у результаті такого переходу у останніх виникає комплекс прав та обов'язків у межах отриманої спадщини, які регламентуються як міжнародним, так і національним (іноземним) законодавством» [16]. В Україні питання транскордонного спадкування регулюються нормами розділу X Закону України «Про міжнародне приватне право» (ст. ст. 70–71), де встановлені дві формули прикріплення – особистий закон спадкодавця (*lex personalis* у виді *lex domicilii* або *lex patrie*) та закон місця знаходження майна (*lex rei sitae*) стосовно спадкування нерухомого майна¹. Щодо захисту прав інтелектуальної власності з іноземним елементом, то згідно до ст. 37 згаданого вище Закону застосовується право держави, у якій вимагається захист цих прав (*lex loci protectionis*).

Іноземний елемент у відносинах інтелектуальної власності може виникати у виді суб'єкту автор (правовласник) може бути іноземною особою щодо краї-

¹ Закон України № 2709-IV «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

Law of Ukraine No2709-IV “On Private International Law”. (2005, June). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

ни, у якій охороняються результати інтелектуальної діяльності; юридичного факту фактичні дії щодо використання результатів інтелектуальної діяльності здійснюються за кордоном. Щодо спадкових правовідносин, то в них іноземний елемент може бути представлений в усіх відомих видах. У випадку поєднання цих відносин характерними можуть бути такі прояви іноземного елемента:

- за суб'єктом складом: автор-спадкодавець є іноземним громадянином, або громадянином України, що постійно проживає за кордоном; спадкоємці є іноземцями;
- за об'єктом: твір, що входить до складу спадкової маси, у будь-якому прояві знаходиться за межами України;
- юридичний факт, що став підставою відкриття спадщини мав місце за кордоном [17].

При наявності у правовідносинах хоча б однієї з перелічених ознак мова буде йти про їх міжнародний (транскордонний) характер і про необхідність застосування колізійного механізму регулювання. При транскордонному спадкуванні авторських прав стикаються два види правовідносин, які потребують самостійного колізійного регулювання. Така ситуація в міжнародному приватному праві доволі поширена і має назву «множинність статутів», при цьому під «статутом», зазвичай, розуміють обраний на основі колізійних приписів компетентний правопорядок тієї чи іншої країни. Отже в даному випадку перетинаються інтелектуальний і спадковий статuti, які потребують чіткого розмежування. Складність розмежування цих статутів полягає в тому, що на рівні національного законодавства їх сфера дії, як правило, не визначається. Сьогодні тільки в законодавстві ЄС містяться норми які більшою чи меншою мірою розкривають сферу дії обраного права за принципами *lex successionis* (спадковий статут), *lex loci protectionis* (право країни захисту), *lex loci originis* (право країни походження). Колізійне регулювання транскордонного спадкування авторських прав ускладнене не лише проблемою множинності статутів, але й так званим «розщепленням» кожного з них. Ця ситуація, відрізняється від множинності статутів тим, що мова йде про єдині за своєю сутністю відносини, до яких може бути застосовано більше ніж один правопорядок. В науці міжнародного приватного права для визначення ситуації коли регулювання транскордонних приватних правовідносин підпорядковується одночасно декільком правопорядками можуть використовуватися терміни «роздвоєння статуту», «розщеплення колізійної прив'язки», або «депасаж» (від франц. – *dépeçage*).

Отже спробуємо послідовно розглянути зазначені питання. Спадковий статут в доктрині розглядається як визначений за допомогою норм міжнародного приватного права правопорядок, до якого спадкові відносини, пов'язані із декількома національними правовими системами, тяжіють за своєю природою, і який регулює їх по суті. Як зазначалося вище, у переважній більшості національних правопорядків сфера дії спадкового статуту не визначається, хоча є

поодинокі виключення. Великим кроком вперед у розвитку спадкового права став Регламент ЄС № 650/2012 від 4 липня 2012 року «Про компетенцію, застосовне право, визнання і виконання рішень, прийняття і виконання автентичних документів з питань спадкування, а також про створення Європейського свідоцтва про спадкування», цей документ також відомий під назвою «Рим IV», він продовжив лінійку так званих «Римів» (I, II, III), присвячених уніфікації приватного права країн ЄС¹.

Для нашого дослідження значення має ч. 2 ст. 23 зазначеного Регламенту, оскільки саме вона містить уніфіковану норму про сферу дії права, застосовного до спадкових відносин, серед цих питань: (а) підстави, час та місце відкриття спадщини; (b) визначення вигодонабувачів, успадкованих ними часток та відповідно зобов'язань, які можуть на них покладатися померлою особою; (c) спадкова правосуб'єктність; (d) позбавлення спадкування та неправоздатність отримання спадщини внаслідок неналежної поведінки; (e) передача спадкоємцям та відказоодрежувачами майна, прав та обов'язків, що утворюють спільну частину спадщини; (f) повноваження спадкоємців, виконавців заповіту, та інших опікунів спадкового майна, (g) відповідальність по успадкованим боргам; (h) вільна частка спадку; обов'язкова частка у спадку та інші обмеження, що накладаються на розпорядження майном; (i) будь-яке зобов'язання повернення коштів, обліку подарунків, надання майна в порядку антиципації спадкової частки або випадків заповідального відказу при визначенні часток різних вигодонабувачів; та (j) розподіл спадкового майна².

В тексті Регламенту «Рим IV»³ відсутня пряма вказівка щодо його поширення на спадкування прав інтелектуальної власності чи їх виключення зі сфери регулювання цього документу. Але із загального аналізу тексту можна зробити такі

¹ Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. Official Journal L201. 2012. P.107–134 P. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/650/oj> (дата звернення: 28.03.2020).

Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. (2012, July). URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/650/oj>.

² Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. Official Journal L201. 2012. P.107–134 P. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/650/oj> (дата звернення: 28.03.2020).

Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. (2012, July). URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/650/oj>.

³ Там же, 2012

Ibidem, 2012

висновки: Регламент не поширюється на визначення природи прав майнового характеру – «rights in rem» (п. к ст. 1.3 Регламенту); і встановлює правило, згідно з яким, коли внутрішнім законодавством держав-учасниць передбачено, що певні об'єкти, або права мають особливий режим спадкування, такі норми будуть мати пріоритет у застосуванні і розглядатися як імперативні норми права *overriding mandatory provision* (ст. 30 Регламенту). Такий підхід був предметом дискусії в академічному середовищі, узгоджена позиція міститься у коментарі робочої групи Інституту порівняльного і міжнародного приватного права Макса Планка до проекту тексту Регламенту «Рим IV» від 26 березня 2010 року. На основі ретельного порівняльного аналізу внутрішнього законодавства країн-членів ЄС і країн-сусідів експерти зазначили: «Окремі національні закони містять вичерпний перелік осіб, що можуть спадкувати після смерті автора, у деяких країнах передача авторських прав після смерті автора повністю виключається, або суворо обмежується. Такі правові норми є невід'ємною частиною авторського права певної національної правової системи і застосування інших правил щодо правонаступництва буде втручанням у структуру та зміст таких норм, якщо вони містять правила правонаступництва за принципом *lex loci protectionis*. Тому Інститут пропонує виключити права інтелектуальної власності зі сфери дії Регламенту у тій частині, в якій вони визначають особливі правила правонаступництва. Такий підхід гарантує, що рішення, винесене із використанням колізійних норм про вибір права буде визнане у країні, де вимагається захист, особливо у державах, які не є членами ЄС» [18; 19]. Отже віднесення ключових питань транскордонного спадкування авторських прав до сфери регулювання інтелектуального статуту, на перший погляд, достатньо просто вирішує проблему розмежування, можна говорити про застосування класичного принципу тлумачення *lex specialis derogat generali*, якщо закони про захист авторських прав містять спеціальні норми щодо їх спадкування, то їм надається пріоритет перед нормами загальними. При цьому у межах регулювання спадкового статуту залишаються питання, які не мають спеціального регулювання в межах права інтелектуальної власності.

Але, на нашу думку, простота такого розмежування уявна, і цей підхід створює інші, властиві йому ускладнення: по-перше, відносини у сфері інтелектуальної власності регулюються правом країни захисту (*lex loci protectionis*), колізійною формулою, яка не має єдиного тлумачення та одноманітного застосування, по-друге, існують багаточисельні розбіжності у внутрішньому законодавстві щодо спадкування авторських прав, по-третє, ігнорується фактор так званих «повсюдних» порушень авторського права (*ubiquitous infringement*) в мережі Інтернет, які неможливо локалізувати за допомогою згаданого принципу.

2.2. Територіальність та принцип *lex loci protectionis*

Перший із наведених вище аргументів давно є предметом дискусії в науці міжнародного приватного права. Принцип *lex loci protectionis* вважається основ-

ним щодо вибору права регулювання відносин інтелектуальної власності з іноземним елементом, він тісно пов'язаний з принципом територіальності, встановленому у Бернській конвенції про охорону літературних та художніх творів (ст. 5.2)¹. Особливий зв'язок даної колізійної прив'язки з принципом територіальності підтверджено і на європейському рівні, зокрема, у Регламенті ЄС «Щодо права, яке підлягає застосуванню до позадоговірних зобов'язань» («Рим II»)². У п. 26 Преамбули зазначається: «У тому що стосується прав інтелектуальної власності слід зберегти універсально визнаний *lex loci protectionis*». З цього приводу німецька дослідниця А. Кур (*A. Kur*) писала: «серйозним аргументом вибору права країни захисту, як керівної концепції, є територіальний принцип з його головною ціллю збереження суверенітету законодавця щодо специфічних правил делімітації обсягу і змісту захисту, що надається, в межах кордонів, які визначаються міжнародним правом» [19].

Запровадження територіального принципу охорони інтелектуальних прав було зумовлено цілями економічної політики окремих держав, інтелектуальна власність передбачає фактично монополні права, які необхідні для стимулювання інвестицій учасників ринку в інтелектуальні досягнення, при цьому підтримка надається державою у першу чергу власним громадянам та організаціям. І сьогодні в літературі можна зустріти думку, що територіальний характер дії прав взагалі виключає колізійне питання і екстериторіальне застосування законодавства у цій сфері неможливе, оскільки воно не сумісне з існуючими міжнародними механізмами [20]. Але з настанням епохи глобалізації, становленням світового віртуального простору та завдяки іншим факторам, в науковій літературі усе частіше звучить критика територіального характеру прав інтелектуальної власності, який сьогодні розглядається як анахронізм. Проф. Ю. Базедов (*J. Bazedow*) прямо зазначає що «права на інтелектуальну власність все ще залишаються артефактами позитивного права, а виключні права продовжують розглядатися як похідні від влади суверена» [8]. У німецьких академічних колах понад сорок років тому в дисертаційному дослідженні проф. Хаїмо Шака (*H. Schack*), присвяченому співвідношенню авторського права та міжнародного приватного права, була висловлена думка щодо необхідності застосування універсалістського підходу до транскордонних аспектів захисту авторських

¹ Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24 липня 1971 р. *Офіційний вісник України*. 2007. N 75. Ст. 2809. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення: 20.03.2020).

Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works. (1971, July). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення: 20.03.2020).

² Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2007:199:TOC> (дата звернення: 28.03.2020).

Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II). (2007, July). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2007:199:TOC>

прав, який повністю заперечує територіальність, вважаючи таке право універсальним, таким що виникає з моменту творення відразу на території усієї Землі, є природним правом і за своєю сутністю може бути віднесене до фундаментальних прав людини [21]. Такий підхід не визнає дихотомії територіальність-екстериторіальність щодо авторських прав і має прихильників [22].

Більш компромісна позиція висловлювалася американськими науковцями П. Голдштейном, (*P. Goldstein*), С. Симеонідесом (*S. Symeonides*) та Д. Чизумом (*D. Chisum*) [23], які доводять необхідність запровадження так званого гнучкого підходу, заснованого на сучасному розумінні територіальності, як «розумної» або «еластичної». Експерт у галузі патентного права проф. Доналд Чизум зазначав, що внаслідок зростання взаємозалежності глобальної економіки та витрат на мультинаціональний захист прав інтелектуальної власності «територіалізм стає неприйнятною перешкодою на шляху міжнародної торгівлі. Принцип територіальності потребує «реконфігурації» з урахуванням особливостей та відмінностей окремих інтелектуальних прав» [23]. Онлайн технології змушують і судові установи поступово змінювати непохитні раніше позиції, так, у одній із справ Європейський суд справедливості вказав на необхідність встановлення балансу між складністю, зумовленою національною територіальною природою виключних прав, та потенційно повсюдною природою порушення через мережу Інтернет [24]. Узагальнюючи вище викладене, можна зробити висновок про те, що принцип територіальності дедалі більше піддається критиці у науковій літературі, як зазначає А. Солов'єв, на даному етапі «ідея територіальності фактично вступає у суперечність з реальністю, особливо у питаннях авторських та суміжних прав, де захист надається автоматично з моменту створення твору» [25]. Але на законодавчому рівні принцип територіальності інтелектуальних прав продовжує панувати, оскільки перевага надається публічно-правовій складовій відносин інтелектуальної власності та економічним інтересам окремих держав. Логічним продовженням такого підходу і гарантією недопущення проявів екстериторіальності в колізійному регулюванні є збереження жорстких формул прикріплення, і, насамперед, прив'язки *lex loci protectionis*. Тому актуальним і важливим є з'ясування кола питань, що належать до сфери дії права, яке визначається на основі зазначеного вище колізійного принципу, тобто питань інтелектуального статуту.

На даний момент сфера дії інтелектуального статуту не має нормативного закріплення, тому дослідники звертаються до аналізу судової практики, а також до проектних документів та рекомендацій колізійного регулювання, розроблених національними та міжнародними правничими асоціаціями, експертними групами та науковими установами: провідними науковими центрами ФРН – Інститутом інновацій та конкуренції і Інститутом порівняльного і міжнародного приватного права Макса Планка, Американським Інститутом Права, Асоціацією міжнародного приватного права Кореї та Японії та ін. [26–28].

Серед опрацьованих літературних джерел найбільш детальний та переконливий аналіз, на нашу думку, було запропоновано М. Суспіциною у дисертаційному дослідженні, присвяченому колізійному регулюванню відносин інтелектуальної власності. До сфери дії інтелектуального статуту дослідниця включає такі питання: «1) виникнення виключних прав, включаючи визначення видів окремих охоронюваних результатів інтелектуальної діяльності та засобів індивідуалізації і прав на них; критерії надання охорони; дотримання формальностей для надання правової охорони; 2) дія виключних прав, включаючи існуючі обмеження виключних прав та їх припинення; 3) можливість правовласника розпоряджатися виключним правом та форми такого розпорядження; 4) позадоговірні зобов'язання у сфері інтелектуальної власності та доступні засоби захисту» [29].

Як зазначалося вище, прив'язка інтелектуального статуту *lex loci protectionis* є однією з найбільш невизначених та неоднозначних формул прикріплення. На складність кваліфікації цієї норми звернув увагу проф. Ю. Базедов (*J. Basedow*) у дослідженні «Інтелектуальна власність на світовій арені» [8], де наводиться близько десяти варіантів тлумачення *lex loci protectionis*, що містяться в законодавстві та судовій практиці, вона може тлумачитися як:

- право держави, для якої (або «відносно якої») вимагається захист;
- право держави, де (або «у котрій») вимагається захист;
- право держави за законами якої результат інтелектуальної діяльності охороняється інтелектуальним правом, порушення якого доводиться;
- право держави, з якою інтелектуальна активність має найбільш тісний зв'язок та ін.

Ці відмінності у тлумаченні мають вирішальне значення для судової практики. Раніше прив'язка *lex loci protectionis* переважно розумілась як право держави, де вимагається захист, що призводило до змішання її з *lex fori* (законом країни суду). Якщо справа розглядається судом тієї держави, де було подано позов, і порушення авторських прав також відбулося на території цієї держави, то результати вибору права співпадатимуть. Якщо ж спір буде розглядатися в іншій країні, наприклад, за місцем проживання відповідача, результат вибору права буде різним, при цьому можуть бути застосовані обмеження авторського права країни суду, які не мають ніякого зв'язку із сутністю спору, без будь-яких підстав. Тому в іноземних доктринальних джерелах та судовій практиці частіше надається перевага розумінню прив'язки *lex loci protectionis* як права країни щодо якої вимагається захист. За умов збереження жорсткого територіального підходу і відповідного колізійного регулювання, визнання та реалізація спадкових прав ускладняється не лише проблемами тлумачення колізійної норми, але і потребою у мультинаціональному захисті, тобто захисті у кожній державі, де відбулося порушення, або потребується визнання. Для того, щоб мати уявлення про

особливості мультинаціонального захисту спробуємо далі стисло проаналізувати основні відмінності внутрішнього законодавства країн у цій сфері.

2.3 Колізії законодавства у сфері спадкування авторських прав

Сьогодні у світі функціонують дві основні моделі спадкування, які засновані на різному розумінні правової природи спадкових відносин. В країнах континентальної Європи спадкування базується на принципі універсального правонаступництва, відомого з римського права, згідно з яким майно переходить до інших осіб у незмінному вигляді як єдине ціле в один і той самий момент, спадкоємець вважається продовженням юридичної особистості спадкодавця. Доктрина і практика країн загального права виходить з того, що при спадкуванні має місце зникнення юридичної особистості померлого, тому під судовим наглядом відбувається адміністрування (ліквідація) майна із виплатою боргів, виконанням податкових та інших зобов'язань. Спадкоємці отримують лише чистий залишок (*net estate*). Ці відмінності та концептуально різні підходи до інтелектуальної власності зумовлюють і розбіжності у законодавчому регулюванні спадкування авторських прав. Закон Великобританії про авторське право, промислові зразки і патенти 1988 року у ст. 90 передбачає передачу авторського права у спадок як особистого чи рухомого майна, після смерті автора його моральні права на твір переходять спадкоємцям (ст. 95)¹. Відповідно до Закону Канади про авторське право 1985 року, у спадок можуть переходити і моральні і виключні права автора, окрім того, моральні права можуть спадкувати і юридичні особи [30]. Авторське право у США, засноване на утилітарній концепції, закріплює лише найменші стандарти немайнових прав авторів і більшою мірою захищає права, які мають економічний зміст. Закон США про авторське право 1976 р. у ст. 204 регулює передачу права власності на авторські права у тому числі і у спадок ².

Серед країн континентальної системи права процес спадкування авторських прав найбільш детально врегульований у Кодексі інтелектуальної власності Франції від 1 липня 1992 р. Окрім можливості спадкування виключних прав, ст. L.121-1 передбачає можливість правонаступництва і щодо особистих немайнових прав: «Автор має право на повагу до свого імені, свого авторства та свого твору. Ці права відносяться до його особи. Вони довічні, невідчужувані,

¹ Copyright, Designs and Patents Act. 15th November 1988: The United Kingdom legislation. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents> (дата звернення: 25.03.2020).

Copyright, Designs and Patents Act. (1988, November). Retrieved from <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents> (дата звернення: 25.03.2020).

² A Copyright Law of the United States, October 19, 1976. The U. S. Copyright Office. URL: <https://web.archive.org/web/20111009143055/http://www.copyright.gov/title17/circ92.pdf> (дата звернення: 25.03.2020).

A Copyright Law of the United States. (1976, October). The U. S. Copyright Office. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20111009143055/http://www.copyright.gov/title17/circ92.pdf>

на них не поширюється позовна давність. У випадку смерті автора, вони передаються його спадкоємцям»¹. Деякі дослідники вбачають суперечність у тексті цієї статті, адже особисті немайнові права, які мають невідчужувану природу, виявляються такими, що передаються та успадковуються. Закон про авторське право та суміжні права Німеччини від 9 вересня 1965 р. у ст. 28 також передбачає можливість передачі авторського права у порядку спадкування, у ст. 30 говориться, що правонаступник автора має ті самі права, що і автор, якщо не передбачене інше².

Закон про авторське право Італії від 22 квітня 1941 р. у ст. 23–24 встановлює коло та черговість спадкоємців авторських прав, містить декілька положень щодо права на публікацію раніше не опублікованих творів спадкодавця³. Консолідований Закон Данії про авторське право від 23 жовтня 2014 р. містить два пункти, присвячені спадкуванню та борговим процедурам, п. 61 передбачає, що до авторських прав може бути застосоване законодавство про спадкування та право автора давати вказівки іншому з подружжя або третім особам щодо реалізації авторських прав, п. 62. передбачає неможливість звернення претензій кредиторів на авторські права, незалежно від того чи вони належать автору чи його правонаступникам внаслідок шлюбу чи спадкування⁴.

Із наведених вище прикладів можна зробити висновок про великі розбіжності підходів щодо регулювання спадкування авторських прав у різних державах. Закони про авторське право одних країн детально врегульовують коло та черги спадкоємців, встановлюють перелік прав які можуть переходити у спадок, а які ні. В інших державах містяться лише вказівка на те що авторське право спадку-

¹ Law on the Intellectual Property Code No. 92–597 of July 1, 1992. WIPO Database. France. URL: <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/fr/fr467en.pdf> (дата звернення: 25.03.2020).

Law on the Intellectual Property Code No. 92–597 of July 1, 1992. WIPO Database. France. (1992, July). Retrieved from <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/fr/fr467en.pdf>

² Copyright Act of 9 September 1965. Germany Federal Ministry of Justice and Consumer Protection. URL: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html (дата звернення: 25.03.2020).

Copyright Act of 9 September 1965. Germany Federal Ministry of Justice and Consumer Protection. (1965, September). Retrieved from http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html.

³ Italian Copyright Statute. Law for the Protection of Copyright and Neighbouring Rights No. 633 of April 22, 1941. WIPO Database. Italy. URL: <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/it/it211en.pdf> (дата звернення: 25.03.2020).

Italian Copyright Statute. Law for the Protection of Copyright and Neighbouring Rights No. 633 of April 22, 1941. WIPO Database. Italy. (1941, April). Retrieved from <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/it/it211en.pdf>.

⁴ Consolidated Act on Copyright No. 1144 of October 23 rd, 2014. The Ministry of Culture of Denmark. URL: https://kum.dk/fileadmin/KUM/Documents/English%20website/Copyright/Act_on_Copyright_2014_Lovbekendtgoerelse_nr_1144__ophavsretsloven__2014__engelsk.pdf (дата звернення: 25.03.2020).

Consolidated Act on Copyright No. 1144 of October 23 rd, 2014. The Ministry of Culture of Denmark. (2014, October). Retrieved from https://kum.dk/fileadmin/KUM/Documents/English%20website/Copyright/Act_on_Copyright_2014_Lovbekendtgoerelse_nr_1144__ophavsretsloven__2014__engelsk.pdf.

ється, без будь-якої деталізації правонаступництва. Потреба у мультинаціональному захисті авторських прав призводить до того, що одні й ті самі особи у одній державі можуть визнаватися спадкоємцями автора і мати відповідні права, в іншій країні ні. Прикладом діаметрально різних підходів щодо реалізації спадкоємцями права на захист немайнових прав автора за кордоном може слугувати відома справа 1994 року «Тернер Інтертеймент Ко проти Х'юстона». Компанія в суді США відстоювала право на колоризацію чорно-білого фільму «Асфальтові джунгли», знятого режисером Дж. Х'юстон у 1950 році, оскільки вона отримала виключні права на фільм. Іноземні спадкоємці режисера вважали колоризацію порушенням права автора на цілісність твору, але у США режисер не визнається автором кінематографічного твору, з цієї та з інших причин захист був неможливим. Натомість, коли один із телевізійних каналів Франції анонсував прокат розфарбованої версії «Асфальтових джунглів» і спадкоємці режисера звернулись до суду із заявою про заборону прокату, їх було визнано належними позивачами і позов задоволено [31]. Подібні приклади можна навести і по інших категоріям справ: оспорювання спадкоємцями передачі твору у суспільне надбання або вільне використання, спори із відносин з компаніями по колективному управлінню авторськими правами, з поширенням та використанням творів в мережі Інтернет та ін., де спадкоємці мають кожного разу звертатися за визнанням та захистом своїх прав до чергової юрисдикції, що потребує великих витрат при відсутності впевненості у результатах розгляду

ВИСНОВКИ

Спадкування є однією з найважливіших гарантій права приватної власності і в багатьох країнах належить до гарантованих конституцією прав людини. Наявність іноземного елемента у спадкових відносинах, як правило, не знижує рівня правового захисту, відпрацьовані колізійні механізми забезпечують ефективну реалізацію спадкових прав іноземців. Але у випадку транскордонного спадкування авторських прав виникають проблеми, пов'язані із множинністю статутів, тлумаченням колізійної прив'язки *lex loci protectionis*, територіальним характером інтелектуальних прав і пов'язаною з ним необхідністю у мультинаціональному захисті тощо. На нашу думку, головна причина полягає у пануванні доктрини інтелектуальної власності, яка сформувалася понад сто років тому під впливом політичних та економічних чинників. Сьогодні особисті немайнові права автора тісно пов'язані з правами людини, а форми реалізації виключних прав у цифровому середовищі потребують якнайшвидшого перегляду, а не намагання у будь-який спосіб зберегти застрілі підходи, підпорядковуючи правове регулювання економічним інтересам окремих країн, ігноруючи глобальний характер цифрового ринку.

Інструментарій міжнародного приватного права дозволяє використати гнучкі підходи і не ставити знак рівності між авторським правом, що більше пов'язане

з персональним статусом людини, та правами промислової власності, спрямованими на досягнення комерційних інтересів. За рахунок максимальної деталізації обсягів колізійних норм можна досягти диференційованого регулювання, встановити розгалужену систему колізійних прив'язок, які дозволять обрати право найбільш тісно пов'язане з відносинами та відповідає обставинам справи. Таким чином, існуючий сьогодні механізм колізійного регулювання спадкування авторського права потребує глибокого дослідження та ставить питання, вирішення яких ще належить знайти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] World Intellectual Property Organization: The Economic Performance of Copyright-Based Industries, 2020. URL: <https://www.wipo.int/copyright/en/performance> (дата звернення: 25.03.2020).
- [2] Довгерт А. С., Кисіль В. І. Міжнародне приватне право. Особлива частина: підручник. Київ: Алерта, 2013. 400 с.
- [3] Орлюк О. П. Право інтелектуальної власності: Акад. курс. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
- [4] Кармаза О. О. Спадкування у сучасному міжнародному приватному праві: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2006. 197 с.
- [5] Бутнік-Сіверський С. О. Спадкування прав інтелектуальної власності. Київ: Інтерсервіс, 2013. 168 с.
- [6] Бельтюкова Є. М. Правове регулювання наступництва майнових прав інтелектуальної власності за цивільним законодавством України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2019. 183 с.
- [7] Goldstein P., Hugenholtz P. B. International Copyright: Principles, Law, and Practice, 4th ed. New York: Oxford University Press, 2019. 448 P.
- [8] Basedow J., Kono T., Metzger A. Intellectual Property in the Global Arena. Jurisdiction, Applicable Law, and the Recognition of Judgments in Europe, Japan and the US. Tübingen: Mohr Siebeck, 2010. 404 p.
- [9] Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: понятие, система, задачи кодификации. Москва: Статут, 2005. 416 с.
- [10] Крупко С. И. Деликтные обязательства в сфере интеллектуальной собственности в международном частном праве. Москва: Статут, 2018. 280 с.
- [11] Луткова О. В. Трансграничные авторские отношения неисключительного характера: материально-правовое и коллизионно-правовое регулирование. Москва: Проспект, 2017. 280 с.
- [12] Lisitsa V. N. Intellectual property and intellectual rights: Issues of correlation. Journal of Intellectual Property Rights. 2018. Vol. 23, No 2-3. P. 86-93.
- [13] Brauneis R. Copyright and the World's Most Popular Song. Journal of the Copyright Society of the U. S. A. 2010. No 392. doi: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1111624>.
- [14] Marimekko, Copyrighted. Thrifty Finn's Investigations & Opinion. 2013. URL: <https://thriftyfinninvestigates.wordpress.com/2013/05/29/marimekko-maria-prymachenko/> (дата звернення: 22.03.2020).
- [15] Stevens R. M. Exhibition: Jeff koons at the ashmolean: An american at oxford. The British Journal of General Practice : The Journal of the Royal College of General Practitioners. 2019. Vol. 69, No 682. P. 248.

- [16] Фурса С. Спадкування з іноземним елементом: порівняльний аспект, теорія і практика. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2013. Т. 4, №98. С. 90–93.
- [17] Ma P. Challenges and countermeasures of intellectual property rights in network environment. *Advances in Intelligent Systems and Computing*. 2020. No 1088. P. 1139–1144.
- [18] Tushnet M. The boundaries of comparative law. *European Constitutional Law Review*. 2017. Vol. 13, No 1. P. 13–22.
- [19] Christie A. F. Private international law principles for ubiquitous intellectual property infringement—a solution in search of a problem? *Journal of Private International Law*. 2017. Vol. 13, No. 1. P. 152–183.
- [20] Chien C. Harmony and disharmony in international intellectual property law. *World Scientific Studies in International Economics*. 2018, No 67. P. 157–178.
- [21] Schack H. Z. *Anknüpfung des Urheberrechts im internationalen Privatrecht*. Berlin: Duncker & Humblot, 1977. 98 p.
- [22] Ohki K. International intellectual property rights protection and economic growth with costly transfer. *Review of International Economics*. 2017. Vol. 25, No 5. P. 1130–1154.
- [23] Chisum D. S. *Normative and Empirical Territoriality in Intellectual Property: Lessons from Patent Law*. *Virginia Journal of International Law*. 1997. Vol. 37. P. 603, 616.
- [24] Case C-523/10, Wintersteiger AG v. Products4U Sondermaschinenbau GmbH. Judgment. *The Official Journal of the European Union*. 2012. Vol. C, No 165. P. 5-6. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/PDF/?uri=uriserv%3A0J.C_.2012.165.01.0005.01.ENG (дата звернення: 22.03.2020).
- [25] Соловьев А. А. Lex loci protectionis: некоторые аспекты защиты исключительных прав в международном частном праве. *Вестник международного коммерческого арбитража*. 2013. Т. 7, №1. С. 214-245.
- [26] Ubertaini B. EU geographical indications and intangible cultural heritage. *IIC International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 2017. Vol. 48, No 5. P. 562–587.
- [27] Torremans P. Jurisdiction for cross-border intellectual property infringement cases in Europe. *Common Market Law Review*. 2016. Vol. 53, No 6. P. 1625–1645.
- [28] Putnam J. The law and economics of international intellectual property: A primer *Frontiers of Economics and Globalization*. 2008. Vol. 2. P. 19–86.
- [29] Суспицына М. В. Коллизионное регулирование отношений интеллектуальной собственности: автореф. дис. на получение научн. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 – «Гражданское право и гражданский процесс». Московский государственный юридический университет имени О. Е. Кутафина. Москва, 2013. 24 с.
- [30] Crowne E. A. Moral rights and mortal rights in Canada. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*. 2009. Vol. 4, №4. P. 261–266. DOI: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpp004>.
- [31] French appellate court rules that colorization and broadcast of the “Asphalt Jungle” violated the moral rights of director John Huston and screenwriter Ben Maddow. *Entertainment Law Reporter*. 1995. Т. 16, №10. С. 3–35. URL: <http://elr.carolon.net/BI/V16N10.PDF> (дата звернення: 23.03.2020).

REFERENCES

- [1] World Intellectual Property Organization: The Economic Performance of Copyright-Based Industries (2020, March). Retrieved from <https://www.wipo.int/copyright/en/performance>.
- [2] Doherty, A. S., & Kysil, V. I. (2013). *International private law*. Kyiv: Alerta.

- [3] Orliuk O. P. *Intellectual property law: Academic course*. Kyiv: In Yure Publishing House, 2007. 696 p.
- [4] Karmaza, O. O. (2006). *Inheritance in modern international private law*. (Candidate dissertation, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv).
- [5] Butnik-Siversky, S. O. (2013). *Inheritance of intellectual property rights*. Kyiv: Interservice.
- [6] Bieltyukova, EM (2019). *Legal regulation of the succession of intellectual property rights under the civil legislation of Ukraine* (Candidate dissertation, National University "Odesa Law Academy", Odesa).
- [7] Goldstein, P., & Hugenholtz, P. B. (2019). *International Copyright: Principles, Law, and Practice*. New York: Oxford University Press.
- [8] Basedow, J., Kono, T., & Metzger, A. (2010). *Intellectual Property in the Global Arena. Jurisdiction, Applicable Law, and the Recognition of Judgments in Europe, Japan and the US*. Tubingen: Mohr Siebeck.
- [9] Dozortsev, V. A. (2005). *Intellectual rights: concept, system, tasks of codification*. Moscow: Statut, 2005.
- [10] Krupko, S. I. (2018). *Tort obligations in the field of intellectual property in private international law*. Moscow: Statut.
- [11] Lutkova, O. V. (2017). *Non-exclusive cross-border copyright relations: substantive and conflict-of-law regulation*. Moscow: Prospekt.
- [12] Lisitsa, V. N. (2018). Intellectual property and intellectual rights: Issues of correlation. *Journal of Intellectual Property Rights*, 23(2-3), 86-93.
- [13] Brauneis, R. (2010). Copyright and the World's Most Popular Song. *Journal of the Copyright Society of the U. S. A.*, 392, 27p. doi: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1111624>.
- [14] Marimekko, Copyrighted. Thrifty Finn's Investigations & Opinion. (2013). Retrieved from <https://thriftyfinninvestigates.wordpress.com/2013/05/29/marimekko-maria-prymachenko/>.
- [15] Stevens, R. M. (2019). Exhibition: Jeff koons at the ashmolean: An american at oxford. *The British Journal of General Practice. The Journal of the Royal College of General Practitioners*, 69(682), 248.
- [16] Fursa, Ye. (2013). Inheritance with a foreign element: a comparative aspect, theory and practice. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Legal sciences*, 4(98), 90–93.
- [17] Ma, P. (2020). Challenges and countermeasures of intellectual property rights in network environment. *Advances in Intelligent Systems and Computing*, 1088, 1139-1144
- [18] Tushnet, M. (2017). The boundaries of comparative law. *European Constitutional Law Review*, 13(1), 13-22.
- [19] Christie, A. F. (2017). Private international law principles for ubiquitous intellectual property infringement—a solution in search of a problem? *Journal of Private International Law*, 13(1), 152-183.
- [20] Chien, C. (2018). Harmony and disharmony in international intellectual property law. *World Scientific Studies in International Economics*, 67, 157-178
- [21] Schack, H. Z. (1977). *Anknüpfung des Urheberrechts im internationalen Privatrecht*. Berlin: Duncker & Humblot.
- [22] Ohki, K. (2017). International intellectual property rights protection and economic growth with costly transfer. *Review of International Economics*, 25(5), 1130-1154.
- [23] Chisum, D. S. (1977). Normative and Empirical Territoriality in Intellectual Property: Lessons from Patent Law. *Virginia Journal of International Law*, 37, 603–616.

- [24] Case C-523/10, Wintersteiger AG v. Products4U Sondermaschinenbau GmbH. Judgment: The Official Journal of the European Union. (2012). Retrieved from https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/PDF/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2012.165.01.0005.01.ENG.
- [25] Soloviev, A. A. (2013). Lex loci protectionis: some aspects of protection of exclusive rights in international private law. *International Commercial Arbitration Bulletin*, 7(1), 214-245.
- [26] Ubertazzi, B. (2017). EU geographical indications and intangible cultural heritage. *IIC International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 48(5), 562-587.
- [27] Torremans, P. (2016). Jurisdiction for cross-border intellectual property infringement cases in Europe. *Common Market Law Review*, 53(6), 1625-1645.
- [28] Putnam, J. (2008). The law and economics of international intellectual property: A primer *Frontiers of Economics and Globalization*, 2, 19-86.
- [29] Suspitsyna, M. V. (2013). *Conflict regulation of intellectual property relations* (Moscow State Law University named after O. E. Kutafin. Moscow, Russian Federation).
- [30] Crowne, E. A. (2009). Moral rights and mortal rights in Canada. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 4(4), 261-266. DOI: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpp004>.
- [31] French appellate court rules that colorization and broadcast of the “Asphalt Jungle” violated the moral rights of director John Huston and screenwriter Ben Maddow. *Entertainment Law Reporter*. (1995). Retrieved from <http://elr.carolon.net/BI/V16N10.PDF>.

Дмитро Васильович Лук’янов

Доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри
Кафедра міжнародного приватного права та порівняльного правознавства
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

Інеса Анатоліївна Шуміло

Кандидат юридичних наук, доцент
Кафедра міжнародного приватного права та порівняльного правознавства
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

Марія Олександрівна Лукань

Аспірант
Кафедра міжнародного приватного права та порівняльного правознавства
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

Dmytro V. Lukianov

Doctor of Law, Professor
Head of the Department of International Private Law and Comparative Law
Yaroslav Mudryi National Law University
61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine

Inesa A. Shumilo

Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
Department of International Private Law and Comparative Law
Yaroslav Mudryi National Law University
61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine

Mariia O. Lukan

Researcher
Department of International Private Law and Comparative Law
Yaroslav Mudryi National Law University
61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine

Стаття надійшла / Submitted: 11/05/2020
Доопрацьовано / Revised: 20/06/2020
Схвалено до друку / Accepted: 30/06/2020